

Onderstroom

Colofon

ISBN: 978 94 6365 226 1

1e druk 2020

© 2020, Johan Bordewijk

Uitgeverij Elikser

Ossekop 4

8911 LE Leeuwarden

www.elikser.nl

Vormgeving omslag en binnenwerk: Evelien Veenstra

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op wat voor wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur en de uitgeverij.

This book may not be reproduced by print, photoprint, microfilm or any other means, without written permission from the author and the publisher.

Johan Bordewijk

Onderstroom

roman

1.

- voorjaar 2009 -

Was hij maar groter, dan begreep hij het beter.

Hij wil weg, naar buiten, zo snel mogelijk weg van school. Naar huis.

De kinderen van groep 1 en 2 dringen bij de deur. Sommigen hebben een rugzakje om, anderen hebben het in de hand. Ze duwen en trekken. Daar valt er één, en nog één. Gehuil. Iedere dag gaat dit zo. Dat gehannes van die kleuters, vlak voor de lunchpauze maken ze er een puinhoop van.

Het lawaai in de gang wordt nu minder. De kleintjes zijn buiten, het duwen en trekken is voorbij.

Er klinkt commando van de juf. Ze mogen naar buiten; de eersten springen op, rennen de klas uit en graaien naar hun jas. Juf Esther heeft priemende ogen en een harde stem, de kinderen waken er wel voor te vroeg de klas uit te gaan.

Grote mensen denken dat kinderen niets begrijpen, maar Jonathan begrijpt het heel goed. Het is mis.

Er staan een paar speeltoestellen, twee schommels, een klimrek, een wip en een glijbaan. Soms gaat hij tussen de kleuters van de glijbaan. Maar niet als juf Esther in de buurt is, dan zorgt hij ervoor weg te blijven bij de speeltoestellen. Midden op het grote plein staan hulpeloze lijnen van een voetbalveld. En dan is er nog net ruimte voor een zandbak.

Het is de kinderen verboden in de pauze van het plein te gaan, daar letten de juffen goed op. Als een bal over het hek geschoten wordt, moet je toestemming vragen om hem op te halen. Gaat de school uit, dan mogen ze niet voetballen op

het plein. Dat kan niet, al zouden ze willen. Ouders staan hun kinderen op te wachten, vooral moeders. Ze staan verspreid als de eerste regendruppels op een droge straat, soms alleen, soms drie of vier bij elkaar. Ze kletsen en lachen in afwachting van de kinderen, die met elkaar afspreken wie bij wie gaat spelen.

Vroeger stond mama er ook, afgezonderd, op hem te wachten. Nooit praatte ze met iemand. Vaker stond papa er. Papa die Maan heet, Manuel. Er staan nooit veel vaders. Ook vandaag niet. Jonathan ziet door de deur dat het er vier zijn. Eén praat met een paar moeders, een ander draait op zijn hakken en schopt een steentje weg. De andere twee staan met de handen in de zakken.

Ze vonden Jonathan groot genoeg om zelf naar school te gaan, het is een klein stuk fietsen. Het was vooral mama die dat vond. Papa keek of hij het er niet mee eens was, toch zei hij dat Jonathan alleen moest gaan.

Hij zit onder de kapstok op de grond en wordt boos. Hij wil hier niet zijn, hij wil naar buiten! Voorovergebogen knoopt hij zijn veters.

Hij wordt kwader, hij wil met zijn vriendjes afspreken om te spelen. Dat kost altijd veel moeite, hij is de jongste in de klas en bungelt erbij. Had hij geen klas moeten overslaan? De strik wil niet goed. Hoe langer het duurt, hoe gehaaster hij wordt. Meer pogingen, nog slordiger. Buiten rennen de kinderen. Als hij niet opschiet, is iedereen weg en heeft hij niemand om mee te spelen.

Dan gaat hij vaak naar Maurits toe, de overbuurjongen. Die zit op een chiquere school verderop in de stad.

'Daar zou je wel naartoe kunnen, maar het is beter vriendjes in de buurt te hebben. Dat is veel fijner.' Jonathan was het daarmee eens en had geknikt.

‘Een school dichtbij, dat scheelt gedoe.’ De reden van mama.

Jonathan worstelt met de veters, een klusje dat kleuters al bijna kunnen. Belachelijk. Zijn vorige schoenen hadden gewoon klittenband. Die drukte je zo dicht. Afgelopen zaterdag heeft hij nieuwe schoenen gekregen, hoge sneakers, zwarte met lange witte veters. Hij had ze zelf uitgekozen.

Ze waren met z’n drieën in de stad om kleren te kopen. De weekendboodschappen waren gedaan, papa had die ochtend gesport en ’s middags waren ze gaan winkelen. Jonathan had schoenen nodig en kleren voor de zomer, T-shirts en een paar korte broeken. ‘Je groeit hard,’ zei mama.

De zon scheen uitbundig en de lucht was helderblauw. Fris lenteweer, met de belofte van een mooie zomer. Op de fiets naar de stad wees papa dat enkele bomen een groene waas van bladeren hadden. Ze ruzieden de hele dag al zachtjes. Alsof hij het niet doorhad. Eigenlijk hadden ze de hele week mot met elkaar. Jonathan houdt ervan vreemde woorden op te zoeken en de betekenis te onthouden. Hoe dan ook, zijn ouders kibbelden dus. Nadat hij was blijven staan bij de etalage van de Bart Smit, hen daarna inhaalde en ze dat niet doorhadden, kon hij het horen. ‘... maar zeg, een uil?’

‘Is anders een heel leuk beest.’

‘Als huisdier? Je bent gek.’

Toen papa met grote passen wegliep en in een computerwinkel verdween, was Jonathan naar mama gegaan en had midden op straat zijn armen om haar heen geslagen. Ze was beduusd. Hij wist dat hij zich er niet mee moest bemoeien, dit waren zaken voor grote mensen, toch zei hij: ‘Ik heb nagedacht ...’

‘Ja?’

‘Misschien is een uil als huisdier toch niet handig. Die hebben zo’n grote kooi – hoe heet dat ook alweer ...’

‘Volière.’

‘Die hebben zo’n grote volière nodig.’

‘Ik wist dat je verstandig was.’ Mama trok hem niet tegen zich aan, het voelde hoekig.

‘Ik zal nadenken over welk dier ik wil, eentje dat makkelijker te houden is.’

Jonathan wordt nu echt boos en schopt. Hij heeft zich nog nooit zo ellendig gevoeld als na gisteravond. Hier zit hij, in gevecht met zijn veters. De meeste kinderen gaan weg, het schoolplein raakt leeg. Nu moet het lukken. Hij maakt een lange lus, slaat het uiteinde van de andere veter eromheen, duwt een tweede lus met zijn wijsvinger naar buiten en trekt de twee lussen stevig aan. Klaar.

Rap de andere schoen. Lange lus, andere veter eromheen, lus erdoor duwen, trekken en klaar. Hij springt op en rent naar buiten.

Iedereen is weg, niemand om mee af te spreken.

Hij kijkt rond. Hè? Helemaal achteraf staat papa. Hè? Wat doet die hier? Hij staat op hem te wachten, wat moet je daarvan denken?

Dit klopt niet. Jonathan is zijn vriendjes en afspraken maken meteen vergeten. Achter hem doet de juf de deur dicht.

‘Kom,’ zegt papa en strekt zijn arm uit. ‘Gaan we samen naar huis.’

Het is een grote warme hand. Soms pakt hij die nog, nu laat hij de arm van zijn vader in de lucht hangen en loopt naar zijn fiets.

Afgelopen zondag stond Jonathan erbij toen mama haar koffer inpakte. Ze ging voor een paar dagen naar het buitenland, Frankrijk dit keer. Zondagavond vertrok haar vliegtuig. ‘Dan kan ik maandagochtend direct aan de slag. We hebben veel werk te doen.’

Het ritje van school naar hun huis duurt een paar minuten. Terwijl ze samen door de straten van de nieuwbouwwijk fietsen vraagt hij: ‘Waarom kom je me ophalen? Dat is stom.’

‘Ik had niets te doen en dit leek me gezellig. Van je moeder mag het niet, daar heb ik schijt aan.’ Het lijkt of papa het leuk vindt dat mama weg is, al is het een paar dagen. ‘Wedstrijd?’ roept Jonathan. Hij gaat op de trappers staan en trapt keihard, de straat uit, de bocht om, steekt net voor een auto over. Dat kan zijn vader nooit bijhouden, die ligt al kilometers achter. Jonathan kijkt niet om en laat zijn fiets uitrollen, het brandt in zijn bovenbenen. Dan klinkt achter hem een gemene lach. Papa komt hem voorbij, met een verwrongen grijns op zijn gezicht. Hij ontwijkt een geparkeerde auto, maakt een slinger over de weg en raakt bijna het voorwiel van Jonathan. Die zet aan en vlak achter elkaar racen ze door de straten. Ze scheuren een paar meisjes uit de groep van Jonathan voorbij. Papa neemt afstand met zijn forse pedaalslagen. Jonathan laat dat niet op zich zitten en in de laatste meters voor hun huis haalt hij zijn tegenstander in, die gewonnen dacht te hebben. Jonathan stopt als eerste bij hun garagedeur.

‘Zo gluiperd, me op het laatste stuk voorbijsteken.’

Hijgend staan ze allebei voorovergebogen naast hun fiets. Tussen de ademstoten breekt een lach door. Eerst is het grinniken, dan gewoon lachen en het eindigt in schateren. Dat valt niet mee, schateren als je buiten adem

bent. Het ziet er belachelijk uit. Jonathan doet mee. Hij lacht om de wedstrijd en hij lacht papa uit.

Met mama doet hij nooit een wedstrijd wie het hardst fietst.

Als hij uitgepuft is, helpt hij met tafeldekken. Hij zet drie borden neer. Papa schudt nee en zegt dat dat niet hoeft.

‘Geen drie borden? Waar is tante Jolanda dan?’ vraagt Jonathan.

Maan doet of hij niets gehoord heeft.

Ze zou toch tot morgen blijven? Donderdag, als mama terugkomt. Hoe moet dat morgen met zijn werk? Snel zet hij de jam en de hazelnootpasta op tafel, drukke bewegingen leiden nou eenmaal zijn gedachten af. Papa smeert een boterham en pakt cervelaatworst, Jonathan treuzelt met de pindakaas.

‘Heb je zin in je judotraining van vanmiddag?’ vraag zijn vader. Hij doet zelf geen judo maar zit in het bestuur van de vereniging en regelt alles wat met geld te maken heeft, de pecunia.

Jonathan wil geen woord zeggen over Jolanda.

Plotseling steekt hij zijn mes diep in de pot en haalt een dikke klont naar boven. Driftig smeert hij het uit, zijn hand beweegt wild heen en weer, de randen van zijn bord komen er helemaal onder.

‘Rustig aan,’ klinkt de vermaning.

Jonathan wil niet luisteren, hij smeert door en haalt weer een klont pindakaas uit de pot.

‘Hé! Rustig aan.’

Hij kijkt op. Kan hij het helpen dat er van die klodders uit de pot komen. Rotpindakaas. Hij propt een paar stukken brood naar binnen. Zo mag je niet eten, weet hij. Papa eet

zwijgend verder en probeert niet opnieuw een luchtig gesprek te beginnen. Met gebogen hoofd pakt Jonathan een nieuwe boterham en besmeert die met jam. Aardbeienjam. Dit keer lukt het hem om zonder knoeien te smeren.

Hij wil geen woord zeggen over Jolanda.

‘Waarom is Jolanda naar huis?’

Het was eruit voor hij er erg in had. Vlug snijdt hij zijn boterham, het mes zit onder de pindakaas en de jam. Uit zijn ooghoek ziet hij dat papa gehaast dooreet.

‘Ze moest eerder naar huis.’ Een rare stem.

Deze blik in zijn ogen heeft hij niet eerder gezien. Wat zijn ouwe met Jolanda doet, gaat hem niets aan.

2.

Een week eerder begon de lente. Op zaterdag was het toen warm genoeg om, met een jas aan, buiten in de tuin te zitten. In de zon en uit de wind was het uit te houden. Toen was het nog in orde. Met zijn ouders dan. Ze hadden geen ruzie en deden gewoon tegen elkaar. Mama las een glossy. Papa staarde naar de lucht. Jonathan sloeg zijn boek dicht en stond op. 'Ik ga naar Maurits.'

Hij rende de tuin uit, de straat over naar het huis van Maurits. De auto stond niet voor het huis, Jonathan wist wat dat betekende. Toch liep hij achterom. Dat deed hij altijd, de achterdeur was immers open, aanbellen bij een vriendje is dom.

De deur was dicht. Logisch. Toch bleef zijn hand op de deurkruk liggen. Hij wachtte. Het leek of hij hoopte dat ze snel terug zouden komen, dat ze terug zouden komen *omdat* hij stond te wachten.

Na een minuut of wat stak Jonathan over en slenterde langs de heg zijn tuin in. Achter de schutting bleef hij staan en volgde door een kier het gesprek van papa en mama. Hij drukte zijn gezicht tegen het hout om hen goed te kunnen zien.

'Ben je maandagavond op tijd thuis?'

Hij kende de blik waarmee zijn moeder over haar bril keek, de bril die ze alleen droeg als ze las. Of ze je doorboorde met haar ogen. Zo keek ze wel eens naar hem als hij een vraag stelde die haar niet uitkwam.

'Ik zal mijn best doen,' zei ze.

'Om acht uur begint mijn vergadering.'

‘Ik doe mijn best, zei ik al. We zitten midden in de herstructurering, we gaan de organisatie kantelen, dus het kan uitlopen.’

Jonathan wachtte af. Zijn neus deed pijn, zo hard duwde hij zijn gezicht tegen de schutting. Net toen hij naar hen toe wilde lopen, hoorde hij papa zeggen: ‘Dan kun je Jonathan naar bed brengen.’

‘Hoezo “weer eens”.’

‘Dat zei ik niet.’

‘Zo klonk het wel en zo bedoelde je het ook.’

Maan haalde adem. ‘Hij vraagt naar je, om voor te lezen.’

‘Lezen kan hij zelf wel. Hij is slim zat, hij heeft niet voor niets een klas overgeslagen.’

Wat was mama toch onhandig. Papa stond op en liep mompelend naar binnen terwijl mama weer in haar tijdschrift las. Zou ze het echt lezen? Jonathan draaide zich om en liet zich ruggelings langs de schutting omlaag glijden. Zijn stemming werd zwaar.

Naast hem kropen keldervarkens. Hij pakte er een op en stak die in zijn mond. Volgens mama deed hij dat als klein kind al. Jonathan beet op de nagel van zijn duim, er kwam bloed uit de nagelrand.

Jonathans hersenen knarsten, wat moest hij eraan doen? ‘Ik moet niet naar mama vragen,’ mompelde hij. Steeds, had hij bijna gezegd. Ik moet niet *steeds* naar mama vragen. Maar dat was niet waar. Afgelopen week had hij twee keer, precies – hij had geteld – twee keer, gevraagd of zijn moeder kwam voorlezen. Dat was toen papa ’s middags uitgelaten thuiskwam. Hij had zo’n mooi interview gedaan met een kabouter. Hij zou nog wel vaker een gesprek met die kleine

bolle man hebben. Hij mocht de volgende keer mee, kon hij zien hoe dat ging: een kabouterview.

Jonathan stak zijn hand in de losse, zanderige aarde en liet een straaltje zwart zand uit zijn vuist lopen. Een klein vulkaantje in een landschap van lava. Losse aarde kleefde aan zijn natte vingertoppen. Hij aarzelde over een nieuw keldervarken. Verderop lag een droge kattendrol, half verstopt in de aarde. Hij hoorde zijn vader naar buiten komen. 'Ik probeer er gewoon voor hem te zijn.'

'En ik doe dat niet, hoor ik je zeggen.'

'Mens.'

'Het klopt dat ik minder vaak thuis ben dan jij,' vervolgde mama. 'Zo gek is dat niet. Jij freelance-journalist-met-even-wat-minder-opdrachten.'

'Minder, ja. Wel gewoon werk hoor.'

'Met mijn functie zijn het lange werkdagen. Dat klopt. Ik ben vaak laat thuis. Dat klopt. Ik ben niet zo vaak thuis als jij. Dat klopt, Maan.'

'Je weet toch wel dat je dat allemaal kan doen omdat *ik* wel thuis ben ...'

'Wil je een compliment?'

'... dat je beseft dat jij vaak weg kan zijn, aan je carrière kan werken terwijl je thuis een kind hebt.'

'En hem verwaarloos? Zoiets? Ik heb een mamadag.'

'Je bedoelt die dag dat je de hele tijd met kantoor aan de telefoon bent en zit te e-mailen?'

'Niet zo gewiekst, meneer. Mijn werk gaat dag en nacht door. Maar als die jongen me iets wil vragen, ben ik er voor hem. Hij kan me op mijn werk bellen.'

Jonathan stond op, ze leken wel kleuters. Als hij erbij was hielden ze zich in. Hij liep om de schutting heen en zei: 'Maurits is er niet.' Met een vrolijke stem, opgewekt als

een beek in een alpenweide. Op een zonnige dag, en dan een kleine waterval, waar het bubbelt en druist. Maar het kraakte in zijn keel.

‘Jammer,’ zei papa.

Mama zei: ‘Over een week moet ik vier dagen naar Parijs, naar het hoofdkantoor. Omdat vier dagen erg lang is, heb ik Jolanda gevraagd of ze kan oppassen op mijn vrije dag. Dan kan je vader zijn werk doen.’

Jolanda was een oude schoolvriendin van zijn moeder.

‘Fijn dat ik dat op deze manier hoor,’ zei Maan.

Jonathan ging bij mama staan. Hij legde zijn hand op haar arm, ze zag zijn afgekloven nagels. Hij trok de hand gauw terug toen hij zag hoe zwart die was.

‘Wil je mij vanavond voorlezen?’

Ze trok haar wenkbrauwen op, haar ogen drongen bij hem binnen. Zwijgend bleef ze zitten. ‘Natuurlijk lieverd.’

Diezelfde zaterdag gingen ze in de loop van de middag de stad in. Het liep tegen vijven, de winkels zouden zo sluiten. Papa wilde bij de muntenwinkel naar binnen, mama niet. Hij draaide zijn rug naar hen toe en stapte naar binnen. Twee straten verderop vonden Jonathan en mama een parkje bij de kerk. De zon bescheen de nagenoeg kale takken. Grote, oude bomen – kastanjes. Het was warm, de jas kon open.

‘Hij belt wel als hij ons niet kan vinden. Toch?’

Haar ogen priemden. ‘Dat gedoe met die munten van hem. Het is niet eens een echte hobby. Maar goed, we wachten wel.’

Wat prettig was, was dat ze nu even met z’n tweeën waren. Dat mama gewoon naast hem op een bank zat. ‘Het helpt bij interviews. Mensen vinden oude munten interessant. Daarom probeert hij er wat van af te weten.’ Vorige week

had hij het gevraagd, waarom hij altijd een gesprek begon met een praatje over munten. Dat breekt het ijs, was het antwoord.

‘Minutieuze munitie,’ mompelde Jonathan.

‘Hè, wat bedoel je?’

‘Laat maar, woordgrapje.’

Mama reageerde verder niet op zijn opmerking, alsof ze niet geluisterd had.

‘Wat is dat? Het breekt het ijs?’

‘Hoe kom je daarbij?’

Ze had inderdaad niet geluisterd. ‘Dat zegt papa, als hij over munten praat aan het begin van een interview.’

‘O, zegt hij dat? Dat ze dan iets hebben om over te praten en hij dan later onverhoeds zijn scherpe vragen kan stellen.’

‘Zodat mensen dingen zeggen die ze eigenlijk niet willen zeggen?’

Ze knikte.

Misschien kon hij het ijs bij mama breken.

De bank waar ze zaten, stond wat achteraf. Je kon rustig zitten kijken naar wat er om je heen gebeurde. De nieuwe schoenen van Jonathan zaten in een rugzak, die naast hem op de grond stond. Mama had een tas met een kantooruniform. Toen voelde hij ineens een poes, die was zeker van achteren naar hen toe geslopen. Hij gaf zijn benen kopjes.

Mama leunde naar achteren, legde haar ellebogen naast zich op de leuning en sloot de ogen. Jonathan volgde haar bewegingen. Nu was het moment. Hij stond op en ging bij haar staan. Zou hij het durven? Terwijl hij naar haar keek om te zien hoe ze reageerde, duwde hij voorzichtig zijn kont opzij en ging bij haar op schoot zitten. Een grote frons kwam op haar gezicht, de ogen bleven dicht. Hij liet zich opzij vallen, tegen haar aan.

Daar reageerde ze op. Ze ging rechtop zitten en Jonathan moest zich aan haar vast grijpen om niet te vallen.

‘Daar ben je nu te oud voor.’ Haar stem was als schuurpapier.

Hij liet zijn schouders hangen.

‘Ik weet dat je het graag wilt. Toch, dit kan niet meer.’

‘Niemand ziet het.’

Ze duwde hem naast zich. De zon was niet warm meer, er was een grote wolk verschenen. Jonathan trok zijn jas dicht. Hij pakte z'n rugzak van de grond en liet die rondjes draaien op zijn benen. De dag ervoor mocht hij bij papa wel op schoot zitten.

‘Zeg niet dat het van Maan wel mag.’

Ze streek met haar vingers door zijn haar en legde haar hand tegen zijn wang. Jonathan boog zijn hoofd. Toen sloeg mama haar arm om zijn schouders. Hij schoof dicht naar haar toe en voelde hoe hun jassen tegen elkaar aan drukten. En hoe de warmte erdoorheen kwam. Het voelde niet hoekig.

‘Het valt niet mee hè, groot worden.’

Ze had gelijk. Verwaten. Hij moest niet meer kinderachtig doen.

Even later ging de telefoon. ‘Bij de kerk, in het park,’ zei mama in het toestel. ‘Maan komt hierheen.’ Alsof hij dat niet begrepen had.

3.

Straks om half vier moet hij naar judo. Dat geeft afleiding.

Hij zoekt zijn sportspullen bij elkaar. Het judopak en de band, hij heeft de groene. Deze zomer zal hij examen doen voor de blauwe. Hij gaat op de fiets naar de training. Alleen. Vorig jaar werd hij gebracht, soms met de auto – als het regende – of anders op de fiets. Reden ze samen een kwartier, eerst door de wijk en dan langs de vaart, tot ze bij de gymzaal kwamen. Papa bleef dan de hele les langs de kant zitten.

Het laatste stuk naar de dojo haalt hij Mahmoud in. Die rijdt dromerig en slingerend langs het water.

‘Hé, olifant,’ roept Jonathan als hij vlak achter hem fietst.

Iedereen zegt mammoet. Vandaar olifant. Daar komt bij dat Mahmoud – ‘magmoet’ moet je zeggen – flaporen heeft.

Mahmoud draait zich om en lacht, ze zijn maatjes. Eerst dacht hij dat Mahmoud uit Marokko of Turkije kwam, zijn ouders zijn moslim, maar ze komen uit Engeland. Zijn vader werkt in Nederland. Het is gewoon een Engelse naam. Hij heeft het opgezocht op Google.

Ze kunnen samen goed trainen. Ze zijn even groot en doen even lang aan judo. Jonathan is leniger en gespierder, Mahmoud is zwaarder en steviger. Hij is traag, erg traag. Als de training begint is hij als laatste uit de kleedkamer en als hij een worp moet doen, duurt het een eeuwigheid voor hij Jonathan goed vast heeft. En als ze na afloop samen een stukje naar huis fietsen, blijft hij achter. Om doodmoe van te worden.

Bij de dojo staat Jonathan gauw naast zijn fiets, met

de sporttas in de hand, terwijl Mahmoud bezig is zijn slot vast te maken. Kabel om de paal, pin in het slot en dan aandrukken. En dat gaat twee keer verkeerd.

‘Slome, schiet je op?’

Jonathan gaat de kleedkamer in en maakt zijn tas open. Tussen zijn sportkleden ziet hij een plastic tasje. Er zit een Mars en een flesje drinken in. Hè, dat heeft hij zelf niet gedaan. Hij wilde het doen, maar was het vergeten. Dan moet papa het gedaan hebben.

Afgelopen nacht, mama was nog in Parijs, het was de laatste nacht dat tante Jolanda bij hen logeerde, werd Jonathan midden in de nacht wakker. Hij moest naar de wc. Met een slaperig hoofd zat hij rechtop en bedacht wat hij moest doen. O ja, naar de wc. Net toen hij uit bed wilde stappen hoorde hij wat geks. Er klonken rare geluiden van beneden. Gebonk. Heel stil klom hij uit bed en opende geruisloos de deur van zijn slaapkamer. Hij luisterde. De vreemde geluiden kwamen uit de woonkamer. Gekraak van de bank en gehijg. Dat kende hij niet, zoiets had hij nooit eerder gehoord, hij begreep direct wat het was. Hij wist het zeker. Neuken. Zo klonk neuken. Zijn vader en Jolanda.

Voorzichtig was hij naar de trap geslopen. Hoe dichter hij bij het trapgat kwam, hoe luider het werd. Met reuzenoren luisterde Jonathan. Neuken.

Voorzichtig schoof hij terug naar zijn kamer, drukte de deur zachtjes dicht en liep op zijn tenen naar het bed. Daar sprong hij hard op de grond alsof hij pardoes uit bed stapte. Met zware passen ging hij naar de dichte deur, opende die met veel kabaal en sloeg hem hard dicht. Luidruchtig ging hij naar de wc, hij stampte door de gang, sloeg met de deur en zong een liedje. Terug bij zijn kamerdeur was hij stil en

luisterde met ingehouden adem. Er kwam geen geluid meer van beneden.

En vandaag komt mama terug. Dat gaat fout!

Jonathan voelt een hand op zijn schouder. 'Wat heb je daar voor iets bijzonders in die plastic zak, dat je er zo in gedachten naar kijkt.' Naast hem staat Christiaan, of meester Chris, de judoleraar. Sensei, dat is Japans voor leraar.

'O, niets.'

Sensei Chris is oud, stokoud. Zeker 50. Hij is klein, heeft een dikke buik en een kaal hoofd met een paar grijze stekels. Zijn judopak is oud en groezelig, de zwarte band is vaal en heeft rafels.

'Kom je? De les begint. Zelfs Mahmoud de slak is klaar.' Hij trekt zijn mondhoeken van oor tot oor. Met Chris kan je lachen en hij ziet eruit als een onverwoestbaar stuk beton. Was zijn ouwe maar zo.

Op de mat zitten de kinderen later op een rij tegenover de sensei. Vandaag zijn er drie meisjes en vijf jongens. Allemaal oranje band en hoger. Tegelijk buigen ze hun hoofd en groeten de sensei. 'Re.'

'Vandaag gaan we wedstrijdjes doen. Geen technieken meer stap voor stap doornemen, gewoon lekker stoeien. Randori.'

De kinderen kijken elkaar aan en knikken hard.

'Eerst de warming-up,' zegt Chris, 'jullie weten hoe het werkt.'

Ze staan op en rennen in een lint de zaal rond. Tien rondjes. Hijgend gaan ze verder met judorollen, vier keer de dojo heen en weer en ten slotte pakken ze elkaar twee aan twee vast en maken ieder tien schouderworpen. De meester loopt goedkeurend rond.